

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ЩОДО ЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЛЯ ОСНОВНОЇ МІСЦІ СУДОВОЇ УСТАНОВИ

Решетнік А.Р.

*аспірантка кафедри АГПФЕБ юридичного факультету
Сумського державного університету*

Одним із актуальних питань раціоналізації в адмініструванні судової діяльності необхідно відмітити важливість прозорості судової влади, налагодження дієвої системи інформування громадян, створення комунікаційних механізмів та каналів для поширення інформації про діяльність судів та інших органів судової гілки влади [5, с. 98]. Основною метою в даному питанні є забезпечення довіри громадян до суду. Головним допоміжним елементом в процесі реалізації цієї ідеї можна визначити широке використання комунікаційних або інформаційних технологій: телебачення, радіо, преси. Засоби масової інформації зосереджують увагу на певних подіях, а відсутність адекватної комунікації пригнічує роботу судів та створює негативне обличчя всієї системи, призводить до недовіри, скепсису, а іноді і до агресії громадян. Саме тому комунікація набуває такого важливого значення для судової установи.

В процесі досліджень даного питання було виявлено, що відкритий зв'язок між громадськістю та судами є дійсно важливим. Громадяни мають право на інформацію про стан речей в судовій системі. Процес комунікативної взаємодії органу державної влади та громадян реалізується здебільшого через посередника – ЗМІ. Для повноцінної взаємодії даних суб'єктів правовідносин необхідно налагодити систему зв'язку між ними. З боку посередника – засобу масової інформації просліджується право збирати та оприлюднювати дані про стан речей в державі та суспільстві. З боку судової установи є обов'язок забезпечити громадян об'єктивною інформацією щодо діяльності органу. Схема є доволі зрозумілою, але водночас існує низка неврегульованих проблем щодо організації та реалізації даного процесу.

Питання взаємодії органів судової влади із громадянським суспільством є на даний час відкритим з декількох причин. По-перше, це фактор закритості судової системи в інформаційному просторі. На цьому наголошують чимало громадських та державних діячів, зокрема Олександр Сасевич, який вважає що «до Революції гідності, незважаючи на існування Концепції інформаційно-комунікаційної стратегії діяльності Ради суддів України, судова влада була закрита та консервативна в інформаційному просторі. Події Майдану вплинули не лише на главу держави, парламент і уряд, але і на діяльність судової влади. Тому на порядку денному Ради суддів України – практичне зняття закритості суддів від суспільства зі збереженням певної консервативності у спілкуванні з пресою і громадянським суспільством з огляду на законодавчі межі діяльності суддів і правила Кодексу суддівської етики, затвердженого XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року» [7]. По-друге, це фактор непрофесіоналізму посередника – ЗМІ, щодо одержання неупередженої інформації суспільством. По-третє, це відсутність конструктивного діалогу та конкретного плану дій щодо співпраці судів та преси.

Такий історично сформований вакуум між українським суспільством та судами та неузгодженість у механізмі комунікації веде до двозначності поданої інформації, чи взагалі її відсутності. Виникає ситуація, коли ЗМІ не завжди розповсюджують повну, об'єктивну інформацію, і не завжди цілком доступну для пересічного громадянина. Тому дуже часто стається, що певну подію ЗМІ висвітлюють з якихось причин неповноцінно, суб'єктивно, що обов'язково підкріплюється перекручуванням

інформації зі сторони суспільства. Адже із багатьох справ громадськість зацікавить одна найрезонансніша, завдяки якій і буде формуватися враження про судову систему загалом. Тому наразі одним із першочергових завдань для судів є забезпечення найвищого рівня публічності у своїй діяльності. Звісно це дещо буде ускладнювати роботу, але і буде дисциплінувати заради спільної мети - досягнення довіри громадян до суду.

Виходячи з того, що судова влада є інститутом соціальним, вона має здійснювати комунікації для налагодження зв'язків з народом. Тому що, розвиток і широке застосування політико-інформаційних технологій у владно-управлінських структурах бачиться сьогодні як засіб підвищення ефективності державного управління та подальшого розвитку демократії. Запорукою цього виступає реальне забезпечення прав громадян на вільний доступ і отримання інформації, передусім, про діяльність органів державної влади і управління та всіх інших соціальних інститутів [5, с. 99].

Реалії сучасного українського суспільства не сприяють повною мірою налагодженню співпраці між судами та медіа, оскільки завдання журналістів полягає в отриманні й оприлюдненні інформації, а завдання судів — у захисті інтересів учасників процесу. Так вважає голова Ладижинського міського суду Іван Патраманський [6, с. 4]. Він одночасно наголошує на тому, що існують юридичні наслідки витоку певної інформації для ЗМІ, попри часту неадекватну реакцію мас-медіа на обмеження своїх прав у оприлюдненні саме судових процесів.

Представники мас-медіа майже завжди вважають таку ситуацію обмеженням свободи слова, та не замислюються над законністю і моральністю власних дій. В цей час з боку представників суду просліджується обов'язок унеможливити упереджене ставлення до обвинуваченого; запобігти спричиненню шкоди свідкам та учасникам процесу; запобігти витоку інформації, що стосується національної безпеки.

Тож постає цілком доцільне питання, як визначити межу між тим, скільки, а головне яку інформацію слід оприлюднювати. Існує низка документів, в тому числі і міжнародне законодавство, які можуть допомогти розставити всі крапки над «і» в даному питанні.

Першочергово міжнародне законодавство відсилає нас до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Положення її статей вказують на те, що свободи вираження поглядів можуть бути обмеженими у разі, якщо на це вказує закон і є мірою необхідності в демократичному суспільстві, у тому числі й для підтримання авторитету і безсторонності суду [1].

Мадридські принципи взаємодії засобів масової інформації та суддівської незалежності (відповідно до Резолюції 1296 (XLIV) Економічної та соціальної Ради ООН 11 лютого 1994 року свідчать про те, що «функцією та правом ЗМІ є збір та поширення серед громадськості інформації, висловлювань та критичних тверджень про судочинство, а також висвітлення судових справ до, після та під час судового розгляду без порушення при цьому презумпції невинуватості» [2].

Згідно з декількома Рішеннями Європейського Суду з прав людини (Санді Таймс» проти Сполученого Королівства», 1979 р. та «А проти Франції», 1995 р.) стало зрозуміло, якщо інформація про судовий процес поширюється в такій формі, що веде до формування в громадськості власної думки про винуватість чи невинуватість ще перед оголошенням судового рішення, то це може спричинити неповагу до суду [3].

Прийшовши до такого висновку віддзеркаленням міжнародного законодавства стала стаття 62 Конституції України, положення якої закріпили, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

А тому, керуючись всіма вищевказаними положеннями, маємо прийти до висновку, що всі громадяни, в тому числі і журналісти мають підкоритися волі закону і утримуватися від оприлюднення інформації, що може негативно позначитися на справедливості судового розгляду. У разі розголошення інформації, що захищена законом, вони мають понести як кримінальну, так і цивільно-правову відповідальність.

Наприклад кримінальним законодавством України передбачено статтю, яка вказує на заборону самовільного незаконного збирання, зберігання, використання або поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди або поширення цієї інформації будь-яким способом, в тому числі і в засобах масової інформації. Тим паче, що санкція цієї статті передбачає покарання для правопорушників у виді штрафу, виправних робіт, арешту, або обмеження волі на певний строк [4].

Також можна виділити інформацію з закритим доступом, або таємну. Така інформація містить відомості про державну таємницю та іншу передбачену законом таємницю, прикладом чого є таємниця дізнання та досудового розслідування. За розголошення такої інформації також настає кримінальна відповідальність.

Крім того, існує відповідальність за втручання в діяльність судових органів, що виражається у будь-яких способах здійснення впливу на суддю, в тому числі і критиці в засобах масової інформації до винесення рішення у справі. Зі справедливих міркувань представники мас-медіа повинні поширювати тільки дозволену інформацію, перевіривши режим доступу та відсутність можливого настання суспільної шкоди від оприлюднення такої інформації.

Отже, визначившись із розмежуванням дозволеного і забороненого у характері інформації, необхідно подивитись на ситуацію з протилежного боку.

Тотальний дефіцит інформації зведе нанівець принцип відкритості судової влади і призведе до підриву її авторитету у населення. Виникає необхідність визначитись, як саме має бути організоване та врегульоване спілкування між судовою установою та представниками громадськості.

На думку автора, ключовим гравцем у взаємодії суду та ЗМІ має бути спеціаліст із забезпечення зв'язків із громадськістю, а мовою закону – прес-секретар суду. Необхідним для спеціалістів даної галузі є обізнаність щодо майстерності взаємодії судів із громадськістю, принципів взаємодії суду та ЗМІ, порядку налагодження співпраці, обов'язків прес-секретаря щодо забезпечення відкритості суду, основних напрямків діяльності прес-секретарів, умінь та навичок, необхідних для забезпечення комунікаційних зв'язків суду з громадськістю. Важливо володіти основами ораторської майстерності та підготовкою публічних виступів, стратегічною, ефективною та кризовою комунікаціями. Актуально мати знання у галузі міжнародно-правових стандартів відкритості правосуддя та особливостей підготовки медіа-контенту, розробки комунікаційних стратегій та плану дій суду.

Щоб контролювати комунікаційну ситуацію можна також залучити Голову суду та його заступника чи керівника апарату. Але все ж таки, враховуючи їх

завантаженість роботою, відповідальність за комунікації слід покласти саме на прес-секретаря.

Отже, підводячи межу питання соціальних комунікацій в суді можливо виділити такі рекомендації. Перше, що можна зробити – це налагодити роботу спеціального судового прес-центру. Створити та розповсюдити повномасштабну мережу прес-секретарів у судах та забезпечити належну координацію їх діяльності. Зайнятись напрацюванням комунікаційної стратегії судів, налагодити постійну взаємодію з загальнонаціональними та регіональними мас-медіа. Час від часу проводити комунікаційні заходи в судах. Піклуватись про професійне зростання прес-секретарів, а також залучати суспільство до відкритого діалогу та вирішення питань діяльності судової влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс] / Рада Європи. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. The Madrid Principles on the Relationship between the Media and Judicial Independence, established by a group convened by the International Commission of Jurists, its Centre for the Independence of Judges and Lawyers, and the Spanish Committee of UNICEF, March, 1994;
3. The Sunday Times v United Kingdom (Series A No 30), European Court of Human Rights (1979-80) 2 EHRR 245, 26 APRIL 1979 ;
4. Кримінальний кодекс України : Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131;
5. Комунікації судової влади: науково-практичний посібник / М. Логунова, М. Лашкіна, П. Гвоздик, А. Алексєєв. – К. : АДЕФ – Україна, 2011. – 276 с. ;
6. Патраманський І. О., Суди та ЗМІ: балансування на межі законності, [Електронний ресурс] / І. О. Патраманський // «Закон і Бізнес». – 2014 р., 21-27 лютого. - №8 (1150). – с. 4. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/73230sudi_ta_zmi_balansuvannya_na_mezhi_zakonnosti.html
7. Матеріали круглого столу «Наскільки судова влада відкрита для "п'ятої влади" в Україні?», м. Львів, 1 липня 2015 р. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://court.gov.ua/press/pressofficeanons/183690/>

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ АДВОКАТУРИ Й ДЕРЖАВИ

Савоненко Я.В.

здобувач кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Солонар А.В.

к.ю.н, доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного університету

Місце адвокатури в суспільстві визначається через взаємодію адвокатури та держави. Перш за все воно обумовлене тим, що з одного боку, адвокат може виступати захисником посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представляти їх інтереси в судочинстві, а з іншого боку – адвокатура може виступати й захисником інтересів як окремої людини, так і громадського суспільства.